

СРБСКА
СТЕНОГРАФИЈА

ОД

М. МИЛОВУКА.

ПРЕГЛЕДАЛА И ОДОБРИЛА ШКОЛСКА КОМИСИЈА.

КОРИМЛ. ГОВАНОВИЋ

У БЕОГРАДУ, 1866. ГОДИНЕ.

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ.

Prag Cp III 213.1

ALNΦA 970HST

ALNΦA 970HST

Р19Ср III 213.1

СРБСКА

СТЕНОГРАФИЈА

ОД

М. МИЛОВУКА.

(ПРЕГЛЕДАЛА И ОДОВРИЛА ШКОЛСКА КОМИСИЈА).

КОРНЕЈ ТОВАНОВИЋ

У БЕОГРАДУ, 1866. год.

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ.

ОРЕОКА
СТЕРОИДЫ

№. Оп. 618236

ОРЕОКА МАТЕРИ ОРЕОКА

Има више година, одкако у часовима одмора радим, да саставим србску стенографију; но то ми није тако лако пошло за руком. Најпосле, кад сам за инглеско, француско и немачко писање проучио све боље системе стенографске*), онда сам тек из њих могао усвојити, што ми се свидело да је најбоље за србску стенографију.

Народу србском спрема се лепа будућност. Са јачањем народа утврдиће се слобода, а са овом долази јавност. У садање доба јавност без стенографије нема смисла.

Молим сваког Србина, да пријатељски прими ово делце, које и ако није савршено, опет ваља као први покушај није сасвим ни за одбацивање, — па и с тога, што је на њега положени труд произишао из чежње, да роду своме по могућству учиним ма и малену услугу.

1. Новембра, 1864.

У Београду.

М. Миловук.

*) Инглеске системе: Taylor, 1780. г.; Jsaac Pitman (фонетска система) 1837. г. — Француска система: Théodor Pierre Bertin, 1792. г. — Новије немачке системе: Gabelsberger, 1834. и 1843. г.; Stolze 1841. г.; Danzer; Erdmann; Leichtlein; Nowak; један неименовани у Тибингену; Rahm; Aarauer Schnellschrift; Neue Lautschrift; Rogol.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text, possibly a date or signature, located in the lower right quadrant.

Faint text, possibly a name or title, located in the lower left quadrant.

Faint, illegible text at the bottom of the page, partially obscured by a large water stain.

УЧЕЊЕ СТЕНОГРАФИЈЕ

И

РАДЊА СТЕНОГРАФСКА.

Полза стенографије.

Практична вредност ове вештине, која летећу реч у тренутку преноси у знацима на артију, опажа се најпре у њеном употребљењу у **јавном животу**. За бележење радња политичких састанака, судова и научних предавања већ су је стари народи пре 2—3000 година*) употребљавали, па дакле она мора бити потребна и за нас и за наше време.

Но сваки човек нема ни наклоности нити позива, да се ода јавној стенографској служби, али опет има важних узрока, да за приватну потребу научи стенографију. Колико се мора писати у данашње време! И који је то образованији човек, који би могао казати, да му није нужно,

*) Ксенофон писао је беседе Сократа за говором од речи до речи. — Стари писци спомињу неки препис целе Илијаде у љуски од ора. — Римљанин Енијус пронашао је римску стенографију (sigilla) а Марко Тулијус-Тиро усавршио ју је. Ово писање звали су „тиронске ноте.“

да пише? Што се обичним начином напише за 5 — 6 часова, то се средством стенографије напише за један час; где обично писање треба читаве табакe, то стенограф напише на малом листу. При обичном писању седи човек многе часове и мучи се, да сврши свој посао; стенограф кад има исто толико посла, па кад се и не жури, он лако може да уштеди неколико часова за одмор. Код стенографије очевидне су користи уштеђеног времена, писаћег материјала и телесне снаге; то ће бити добро дошло свакоме, који има много да пише: ученом човеку, који хоће брзо на артију да стави своје мисли, ученику, који жели точно да бележи предавања свог наставника, званичнику, који мора да прави изводе и саставе сваког рода, трговцу, који води књиге и има велику кореспонденцију. Стенографија најбоље је средство, да се бележи оно, што смо доживили, т. ј. вођење обичног дневника, — укратко: стенографија је служитељка у сваком одношају живота.

Време, за које се може научити стенографија.

По личној способности ученика управља се и време, за које он може да научи стенографију, но обично доста је 50 — 60 часова у 5 — 6 месеци, па да и слабији ученик научи, да за један минут нацрта од прилике до 120 слогова.

Начин учења стенографије.

По овом делцу може се научити стенографија и без учитеља, али опет је боље, кад је ту учитељ, који неке мање сумње уклања, јер тиме престаје задржавање, а осим тога учитељ може показати и неке олакшице у техници стенографској.

Узраст ученика стенографије.

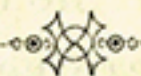
Ова вештина може да се учи у сваком узрасту, ако ученик није неспособан и ако нема укочене прсте, но боље

је кад почне раније. Деца од 12 — 14 година лако могу научити стенографију и њом се ползовати. Зато је стенографија као учебни предмет уведена скоро у свима школама образованог света.

Писаћи материјал за стенографа.

При учењу с почетка служиће се ученик финим, витким челичним пером и глатком, пругастом артијом, но како већ нешто успе у писању и читању, онда ваља да се навикне да пише без линија.

Кад се пише за говором, онда ваља имати глатку артију или пергаменат и добру оловку.

ТЕОРИЈА СТЕНОГРАФИЈЕ.

Опредељење стенографије.

Вештина, којом се собствене мисли, или говор других људи за оно исто време, док се говори, са нарочито за то исмишљеним писмом од речи до речи црта, та се вештина зове **стенографија**.

Али реч „стенографија“ не означава једино ту вештину, већ и предмет и садржај исте вештине, а то је писање, јер је на њеном употребљењу основана та вештина.

Корен речи „стенографија.“

То је грчка реч, састављена од *στενός* = тесан и *γραφειν* = пишем, а значи онако писмо, које због своје тесноће мало места запрема. Инглези на свом језику зову стенографију писмо од **кратке руке** (shorthand), као противу положено обичном писму (longhand, од дугачке руке). Немци је у свом језику зову писмо од кратке руке (Kurzhand), писмо за цртање говора (Redezeichenschrift) или вештина цртања говора (Redezeichenkunst).

Својства стенографског писма.

Стенографско писмо мора бити не само **течно** и **кратко** и **разговорно** и **поуздано**, зато, што се вештина стенографска дели на радњу писања и читања. Код писања је нужно, да за техничко цртање писма не треба више времена но само онолико, колико траје говор. Зато се мора из стенографског писма уклонити не само оно, што зауставља брзо кретање руке, но несме се употребити ни околишавајуће или сасвим подробно означавање, већ најпростије и најкраће.

Но почем је писање само средство за цел читања, па би или никаква или мала корист била од писма, које би се морало муком одгоненути: то оно мора да има осим течности још и разговорност и поузданост, а до тих се долази избором писних карактера (писмена); раздељењем тих карактера на азбуку; везањем писмена у слоге; слога у речи; а речи међусобом; скраћавањем слога, речи и ставова.

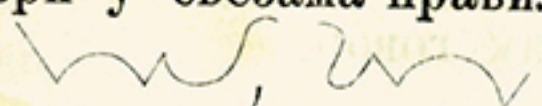
Карактери за стенографско писмо.

За стенографско писмо они су најбољи карактери, који су кратки, који се на све стране лако везати и добро разликовати могу.

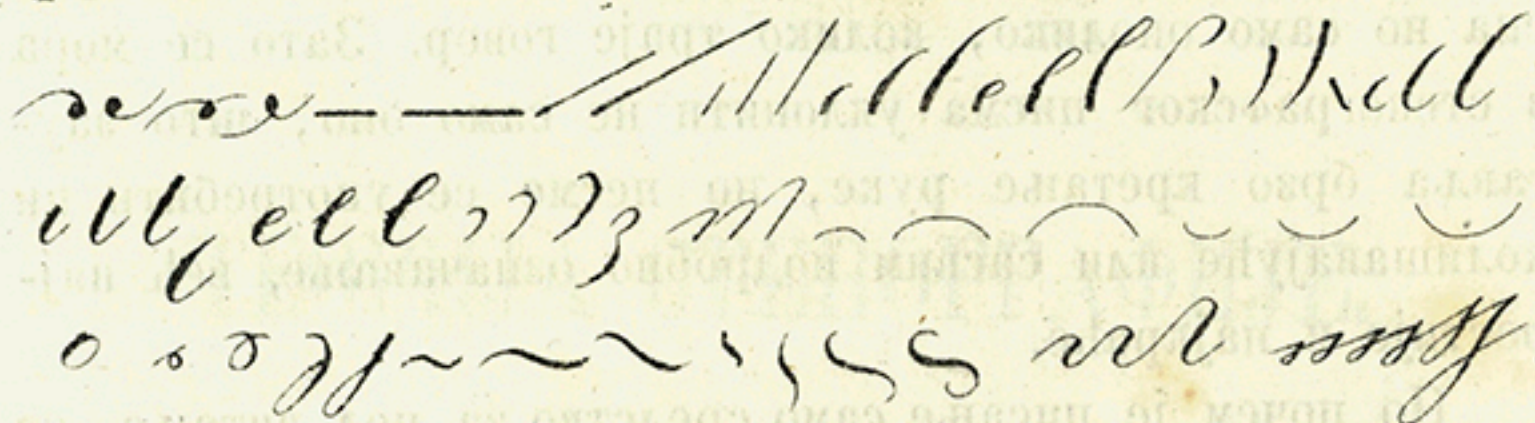
Најкраћи карактери.

Најкраћи су карактери точка и следеће геометријске црте:

Но те црте нису течне, јер њино везање захтева разно кретање руке, која би морала час горе, час доле скакати; а притоме би ови карактери у свезама правили много задржавајућих углова (н. пр.). Ови ка-

рактери истина добро се разликују један од другог, но има их само четрнаест, а то је мало за нашу азбуку. Зато ваља геометријске црте притиском, превијањем, увећавањем и т. д. мењати и за писање способне учинити, па тако ћемо имати одприлике следеће основне знаке, који се лако могу цртати :

Од ових знакова састављена су и писмена обичне писаће азбуке.

Разређење знакова на гласове.

Разређење знакова на гласове управља се по томе, како се могу гласови везати у слоге и да-ли се појављују често или ређе. Јер природно је, да гласови, који узастопце један за другим следовати могу, морају такве знаке имати, који се лако и течно један с другим могу везати, а гласови, који чешће долазе, морају имати краће знаке него они, који се ређе појављују. Дакле разређење знакова мора да се управља по кроју језика, за који се прави стенографија. Почем имамо више знакова, него што има гласова у нашем језику, то може гдекоји поједини глас имати више знакова, ако се тим свеза олакшава, а састављени гласови, као н. пр. *сп*, *ск* и т. д. могу имати просте знаке. Но никако се у стенографији као у обичном писању не употребљавају тако звана велика писмена, јер би та велика писмена јако шкодила краткоћи.

Велика писмена у стенографији нису потребна ради разговетности, јер и стенографија не мора разговетније означавати, но сам говор.

Везање писмена у слоге.

Сматрајмо сваки слог као јединицу гласова, па сјединимо и знаке тих гласова у једну јединицу. У обичном писању не бива тако, јер се тамо просто нижу једно на друго сва писмена целе речи без разликовања или означавања слогова. Ми напротив сједињавамо у сваком слогу знаке свију узастопце следећих сагласних (н. пр. *шреск*) вез свезне цртице, дакле непосредно један с другим, или их стаљамо у један обшти знак и вежемо знаке сагласних само онда свезном цртицом, кад је самогласно између њих. Али та свезна цртица онда заступа самогласно. Тако је н. пр.

ш = /, *р* = o, *ск* = 2, *в* = 6,

шреск = 2, *рш* = 2, *врш* = 6.

Скраћавање слогова и речи.

Скраћавање у стенографији бива код оних слогова и речи, које се најчешће појављују, јер се тако највише уштеди, — и код оних делова речи, који су од мање важности него корени слог, дакле код додатих почетних и завршних слогова. Такова скраћавања морају бити изнајпре опредељена, да би одма знали, како има да се црта чувена реч и како ваља нацртану прочитати.

Овака скраћавања слогова и речи оставили смо, да их израдимо доцније.

Скраћавање ставова.

Скраћавања ставова јесу она скраћавања, која нису опредељена, но може их чинити сам стенограф по свагдашњем складу. Н. пр. *земља се ок . . ће за 24 часа око . . . а* (окреће, сунца).

Но скраћавање ставова чини ту незгоду, што шкоди разговетности, јер је основано на личном схваћању појединог стенографа а може се као загонетка разрешити само мишлењем. Али тиме се отежава брзо читање, а гдекад се никако неможе ни прочитати, јер се догоди, да читалац нема таку и толику бистроћу и проникнуће, као што ју је писац имао или мислио да је има. Зато се овака скраћавања употребљавају само као помоћно средство брзине при писању за одвећ брзим говором.

Правопис стенографски.

Из свега, што смо до сад рекли, види се, да стенограф има само једно правописно правило, а то је:

„Пиши онако, како чујеш!“

СИСТЕМ СРБСКЕ СТЕНОГРАФИЈЕ.

ИМЕНА.

Крој писмена.

Писмена стенографска скројена су од најтечнијих делова обичних писаћих писмена.

Место и степен артикулације гласова.

Кад дисај и глас прођу кроз усну шупљину, онда утицајем говорних оруђа постају артикулисани гласови, а то увек бива, кад се приближе два спротивно стојећа говорна оруђа. Три су разна места усне шупљине такозвана *места артикулације* и то: спред с горњом и долњом усницом, усред усне шупљине предњим делом језика и предњим делом небца или зубима, а остраг у усној шупљини стражњим делом језика и стражњим делом небца.

Уколико додир ових говорних оруђа хоће да причини слабији или јачи глас, утолико стоје и гласови на *нижем* или *вишем степену* артикулације.

Дељење гласова по степену и месту артикулације.

По степену артикулације разликују се:

самогласна, која постају, кад глас дркћући прође кроз већма или мање отворену усну шупљину, па онда артикуљујућа оруђа немају скоро никакав утицај, и

сагласна, код којих уобште више дејствују артикуљујућа оруђа. Но код сагласних, која нису баш сва једнаком јачином артикулисана, ваља још даље разликовати:

1.) **течна сагласна** или **топеће се гласове**, који стоје на нижем степену гласова а најближе су **самогласнима**: *м, н, њ, л, љ, р*;

2.) **дисајне гласове**, који су нешто јаче артикулисани, али се при њиховом изговарању артикуљујућим оруђима сасвим не затвара канал усне шупљине: *в, з, ј, с, х, ш, ж, ч, ф*;

3.) **заклопне гласове**, који су најјаче артикулисани, јер се при њиховом изговарању канал усне шупљине сасвим затвори па брзо затим опет отвори: *б, п, д, ћ, ц, ш, џ, ћ, г, к*.

По свом су месту артикулације гласови овог реда или **гласови усница**, или **гласови језика** или **гласови грла**; но код самогласних и код топећих се гласови не може се сасвим точно определити место артикулације, јер је код њих врло слаб утицај артикуљујућих оруђа.

Знаци, по којима се разликују гласови по месту или степену артикулације.

По месту артикулације управља се и форма знакова тако, да гласови истог места артикулације добијају у форми сродне знаке. Но по вишем или нижем степену артикулације управља се висина стенографских писмена, тако, да јачој артикулацији одговара виши знак, а слабијој артикулацији нижи знак.

Изузетка од овог правила има само утолико, што се неким гласовима због скраћавања дају више знакова, од којих је главни знак онај, који најбоље одговара начелима науке о гласу.

Висина стенографских писмена.

Код висине стенографских писмена узима се за мерило висина основне црте при обичном писању (н. пр. *а* или *н*) и ова висина зове се један степен, по чему се разликују писмена од једног, два, три степена висине. Но има и таквих писмена, која још ниже стоје од једностепених, а та ми зовемо полустепена; ако овака писмена немају стојећи, но лежећи знак, онда их разликујемо по једнострукој и двострукој дужини.

Знаци за самогласна.

По својој ниском степену гласања, сва су самогласна полустепена. При бирању форме тих писмена ваљало је мотрити на сродство гласова. У правцу од грла к усницама имамо по својој музичкој низини или висини чистих самогласних *и*, *е*, *а*, *о*, *у*, од ових јесу *и*, *а*, *у* основни гласови, којима дајемо јаке знаке; *е* као споредан глас од *а*, и *о* као споредан глас од *у*, имају слабе знаке од својих основних гласова.

и . . . *у* . . .
а . . . *е* . . .
у . . . *о* . . .

Степен артикулације и знаци за топеће се гласове.

м то је глас усница, *н*, *њ*, *л*, *љ*, *р* постају покретом језика. Код *н*, *њ*, и *м* пролази дисај кроз нос, а код *л*, *љ* и *р* пролази кроз уста.

Топећи се гласови по својем ниском степену артикулације имају **полустепене** и **једностепене** знаке. Због органског сродства има *р* полустепени вигов, *л* једностепени вигов, *љ* једностепени вигов с точком (*л* и кратко *и = i*), *м*, *н* имају таласне црте, и то *м* стојећу једностепену, *н* лежећу полустепену од једноструке дужине, *њ* као *н*, но на крају са точком. Осим тога *м* као споредну форму има положену црту двоструке дужине, а *н* као споредну форму има положену црту једноструке дужине. *р...о...о*,
л...о...о, *љ...о...о*, *м...з* —, *н* —, *њ* —.

Знаци за дисајне и заклопне гласове.

Од дисајних гласова јесу:

в, ф гласови усница,

з, с, ш, ж гласови језика,

ј, х гласови грла;

од заклопних гласова јесу:

б, п гласови усница,

д, ш гласови језика, и

г, к гласови грла.

Избор писмена за дисајне и заклопне гласове.

При распоређивању утолико је пажено на место артикулације, да знаци за гласове усница добију шупљину с десна, гласови грла шупљину с лева а гласови језика да немају шупљину ни с десна ни с лева. Осим тога разликују се знаци дисајних гласова, колико је могуће, меким, извијеним цртама, а заклапајући гласови јачим, правим цртама.

Као вишем степену артикулације припадајући, добијају ови гласови **двостепена** и **тростепена** писмена, осим *ж* (једностепено), *з* (једностепено), *х* (једностепено), *с* (полустепено). Двостепена су писмена: *в, ф, ј, б, г, д, ш*, а тростепена јесу: *п, ш, к*. Од двостепених и тростепених имају *б, г*, једнаке једностепене споредне знаке.

Дисајни гласови:

х...о..., в...о..., з...о..., ј...о...,
 ф...о..., с...о..., ш...о..., ж...о...

Заклопни гласови:

б...о..., г...о..., г...о...,
 п...о..., ш...о..., р...о...

Знаци за састављена двојна писмена.

Писмена *ц, ч, ђ, џ, љ* сматрамо као састављена двојна, па зато их и склапамо од њихових основних простих гласова. Писмена тих гласова треба да имају колико толико простих гласова свом одговарајуће знаке. Глас језика *ц* (састављен од *ш* и *с*, једностепен) треба да има знак, који наличи на *ш*. *ч* (састављен од *ш* и *ш*, једностепен) треба да има знак, који наличи на *ш* и *ш*. *ђ* (састављен од *д* и *ј*, двостепен) треба да има знак, који наличи на *д* и *ј*. *џ* (састављен од *д* и *ж*, једностепен) треба да има знак, који наличи на *д* и *ж*. *љ* (састављен од *ш* и *ј*, једностепен) треба да добије знак, који наличи на *ј*.

Простим ћемо писним знацима означити још и свезе ових двојних сагласних: *сш* тесном свезом од *с* и *ш* (двостепено), *зд* тесном свезом од *з* и *д* (двостепено), *сп* (двостепено), *ск* (тростепено), *св* (тростепено).

ц...о..., ч...о..., ђ...о..., џ...о...,
љ...о..., сш...о..., зд...о..., сп...о...,
ск...о..., св...о...

Узрок, зашто се гласовима у цртању дају знаци по месту и степену артикулације.

Цртање гласова по месту и степену артикулације оправдава се тиме, што многи стенографски писни знаци налаже један на други. Такви налични знаци немогу се дати са свим не сродним гласовима, јер разговетност хоће, да гласови, који се по месту артикулације чине слуху као налични или не налични, треба и за око да имају сходан лик, да се и у писању могу познати као налични или не налични. По јачој или слабијој артикулацији гласова управља се и њихова способност да дођу у свезу са другим гласовима. Најслабије артикулисана, самогласна, могу да се вежу са сагласнима на сваком месту (као почетни, средњи и завршни гласови). У овоме самогласнима најближе стоје топећи се гласови, који се често вежу с дисајним и заклопним гласовима. У многостручном гласном одношају завршних сагласних јесу и дисајни гласови пред завршним гласовима. Мање артикулисан глас лакше се веже с другима; зато најслабије артикулисани (самогласни и топећи се) гласови имају најмање знаке и такове, који су најспособнији за везивање, да би се могли са другим знацима на сваком месту тесно спојити, а јаче артикулисаним гласовима дајемо веће знаке, којима се мањи лако донизати могу.

ЦРТАЊЕ СЛОГОВА И РЕЧИ.

Начело цртања слогова и речи.

Слогове и речи расчлањавамо у њихове стихије и разликујемо код слогова самогласан почетни, средњи и завршни глас и самогласан почетни и завршни глас, а ови опет могу бити или сами или вишестручни. Ове стихије вежемо у ликове корених слогова, којима додајемо предслогове (оделиме или не оделиме) и окончања.

Самогласна као средњи гласови.

Самогласна као средњи гласови увек се означавају символно (чувствено) али са свим точно и то тиме, што сагласан почетни или завршни глас свезном цртицом вежемо са самогласним, а та цртица **представља и заступа** самогласно, — и што свако поједино самогласно извесним знањом још точније означавамо.

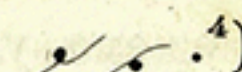
Начин символног означавања самогласних.

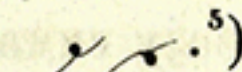
Помислимо у једностепеном одстојању над и под писном цртом још и другу и трећу црту, па поставимо **кратком** свезном цртицом сједињен почетни и завршни глас на једну од тих писних црта, онда свезна цртица на горњој

писној црти заступа високо самогласно *и*, на средњој писној црти средња самогласна *а* и *е*, а на долњој писној црти дубока самогласна *у* и *о*. Онда ћемо основне гласове *а* и *у* притиском пера код почетног гласа разликовати од њихових споредних гласова *е* и *о*, код којих почетни глас бива без притиска пера.¹⁾

Код *ау* и *ао*, где су други гласови дубоки, кад су између два сагласна, стоји почетни глас **на**, а завршни **испод** средње писне црте, тако, да дво- и тростепени завршни знаци долазе један степен ниже писне црте.²⁾

аи или *ај* између два сагласна означавају се **пространом** свезом **јаког** почетног гласа са завршним гласом на **горњој** писној црти, а кад је *ај* завршни глас слога или речи, онда се на крају свезне цртице додаје знак .³⁾

Код *ои* или *ој* између два сагласна означава се почетни глас **слабом** но **пространом** свезом испод писне црте и та се свеза повлачи завршном гласу над писну црту. Кад је *ој* савршни глас слога или речи, онда се на крају свезне цртице на писној црти додаје знак .⁴⁾

Код *уи*, *уј* или *уји* између два сагласна, означава се почетни глас **испод** писне црте **јаком** и **пространом** свезом, која се повлачи завршном гласу над писну црту; а кад је *уј* завршни глас слога или речи, онда се на крају свезне цртице на средњој писној црти додаје знак .⁵⁾

Главне и споредне форме писмена код сагласних почетних гласова.

Код гласова, који имају по два стојећа знака, пише се у почетку увек онај од **главне** **форме**, а за **н** (којег је и главна форма лежећа) меће се у почетку главна форма, макар да би требало, да почетни глас као најважнији део основног слога, увек има стојећи знак.⁶⁾ Због угодног

везања *р* и *л* уобште почиње се од одоздо, но пред двостепеним и тростепеним сводним цртама почиње се од одозго.⁷⁾

Знаци за почетна двојна сагласна.

Знаци за узастоппе следећа почетна сагласна сједињавају се без свезне цртице. Код *шм* мећемо знак *ш* над *м*; код *шн* и *шњ* завезујемо *ш* са *н* или *њ*; код *зм* и *км* довезујемо *м* са споредном положеном цртом, код *гн*, *кн*, *књ* вежемо тако, да само *н* или *њ* додирује писну црту; *р*, *л*, *љ* завезујемо са сводним цртама (код *б*, *в* и т. д.) а мећемо их с лева на праве црте (*ш*, *г* и т. д.⁸⁾

Код *цв*, *шв*, *кв* пишемо уместо *в* (*⋈*) његов споредни једностепени знак *ѿ*.⁹⁾

б, *в*, *г* као завршним гласовима дајемо њихове споредне знаке.¹⁰⁾

За олакшање везања завршног знака *ш* с почетним гласом ваља упамтити, да се онда средње чисто самогласно заступајућа кратка свезна цртица уштеди тиме, што се *ш* тростепено вуче на горе; **дугачка** свезна црта тада представља *ш*.¹¹⁾

Кад више сагласних стоје као завршни, онда се по правилу меће први знак мало на више, ком се дониже други и т. д.; но последњи знак мора стајати на писној црти.¹²⁾

Кад су почетни гласови самогласна, онда су сагласни завршни гласови **над**, **на** или **под** писном цртом, али се пред њих ставља кратка самогласна цртица, која, ако стоји над писном цртом, онда је почетни глас *и*, ако је на писној црти *е*, а ако је под писном цртом, онда *о*.¹³⁾ Остала самогласна цртају се својим знаком¹⁴⁾ зато, што би иначе код њих нужно било, да имају **почетни** сагласни знак **дебљи**, па да овакав знак покаже, какво је самогласно.

За речи, које се састоје само од једног самогласног, меће се знак тог самогласног на писну црту.¹⁵⁾

Цртање речи страног језика.

И код цртања страних речи постоји стенографско начело: „Пиши онако, како чујеш!“ Но да се неби помели, добро је, кад у наводу (цитату), који се састоји од више самих страних речи, испод прве и последње стране речи метнемо точку, која ће нам показати, од које речи почето, па докле су стране речи.¹⁶⁾

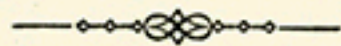
Ако у страним речима има глас **ö** или **ii**, онда ћемо **ö** тако да пишемо, као да је *e*, но над то *e* или предстојеће му сагласно ставићемо точку. — **ii** ћемо означити као *u* и ставићемо точку над то *u* или над предстојеће му сагласно.¹⁷⁾

Цртање бројева.

Уместо арапских цифара ми ћемо да се служимо личним стенографским цифрама, па ћемо над њима да поставимо положену црту.¹⁸⁾ Код округлих сума уштедићемо нуле.¹⁹⁾ Бројне речи и имена месеца писаћемо цифрама.²⁰⁾

Разни други знаци.

У обичној кореспонденцији могу се употребити запете, тачке за запетама и т. д. Но кад се пише за говором, запета и точка меће се само онда, кад је преко потребно. Таким начином добијамо нека скраћавања, јер знак удивљавања мећемо за познато нам већ приветство²¹⁾, знак питања стоји уместо питајуће речи или питајућег става²²⁾, знак уравниња стоји за познате нам већ ставове или за повторене речи²³⁾ а две тачке стоје за саму уводећу реч.²⁴⁾

СРБСКА СТЕНОГРАФСКА АЗБУКА.

а	б	в	г	д	е	ж	з
∩	∩∩	∩∩∩	∩∩∩∩	∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩
и	ј	к	л	љ	м	н	њ
∩∩∩	∩∩∩∩	∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩
о	п	р	с	ш	у	ф	ш
∩∩∩∩	∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩
х	ц	ч	џ	џ	ћ	шт	зд
∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩∩
		сп	ск	св			
		∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩	∩∩∩∩∩∩∩∩∩			

1.) Бик, вир, лик, рик. Вам, рак, гар, мач. Руда, род, шум, вуна, куче, лула. Вере, кер, мед, лед, реч. Рок, моћ, ков, тор, цол.

2.) Маук, јаук, паук, паун, граорица, Наум.

3.) Заиста, мајка, вајда, кајмак, ајде, ајка, ајдук, лај, дај, чај.

4.) Војин, лој, мој, њој, рој, сојичић, дојка, тој.

5.) Бујица, Вујица, куина, рујну, хуј, цујка.

6.) Баба, ваља, гад, намет.

7.) Лево, лаје, лема, ласта, леже, риче, лупа, Лука.

Риста, рага, река, ред.

8.) шм: кашмир, шмокљан. шн: подашно. шњ: вишња.

км: јагма. км: кмет. гн: огнен. кн: кнез, окно. гњ: јагње.

гњ: књаз.

бр: брав, брига, брука, брод. бл: благ, блеји, близу,

блудња, стабло. бљ: бљује.

U, G, S, S, C, S, b, v, S, S, L,
W, M, P, G, b, v, d, s, S, v, k,
b, s.

W, S, W, L, D, ~
~ S, S, S, W, S, S,
M, S, L, v.

S, v, v, v, v, v, S, S,
W, S, S, v, v, S,
U, G, M, ~.

d, d, v, v, v, v, S, S, S, S,
S.

b: M, S, L: M, L: G, L: M.
L: L, L: M, L: L, S, L.
M, L: L

b: G, S, S, b: G, S, S, S, S,
b: S.

вр: врат, време, врућ. вл: власт, навло. вљ: јавља.

гр: град, гребе, грива, гром, Гружа. гл: глад, глеђ,

Глина, гломан, глуп. гљ: гљива.

др: драга, дречи, Дрина, дромбуља, друг. дл: длака,

надлежно, подли, одлом. дљ: бодља.

жр: жрича. жл: ужлеби. жљ: пажљив, жљезда.

зр: зрак, зрели, зрикав. зл: злато, зле, зли, злоба.

кр: крај, крава, кречи, Крита, кротак, круна. кл:

клања, клен, клип, заклон, клупа. кљ: кљакав, макље,

ракљи, кљун.

мр: мраз, мрежа, умри. мл: млак, млеко, млитак,

млуви. мљ: земља, Мљеци.

пр: пра, пре, при, про, прут. пл: плав, племе, плитак,

пловка. пљ: шупља, пљева, пљује.

ср: срам, Срем, среда. сл: слама, слеп, слика, слово,

послуга. сљ: усљед.

6: U, U, U. 6: U, ~U. 6: U.

2: H, H, H, 2, H. d: H, H, H, d, H,
H. d: H.

4: H, H, H, 19, H. d: H, H,
H. d: H.

4: 4. a: a. a: a, a.

o: o, o, o. o: o, o, o.
2: o, o, o, o, o, o. d: o, o,
o, o, o. d: o, o, o.

o: o, o, o. o: o, o, o.
o: o, o.

6: b, b, b, U. 6: be, be, U, be 2.
6: b, b, b.

o: o, o, o. o: o, o, o,
o, o, o.

сп: спава, поспешно, списак, споља, спусти. спр: справа, спрема, распру, спровод. спл: сплав, распламти, сплетка.

ск: скаче, рскавица, скела, скитница, скок, скувати.
скр: скратити, скреће, скрива, скроман, скрушен. скл: склад, раскламиће, склизно.

св: свашта, свећа, свира, своји, свуд. свр: свраћа, свраб, сврби, свл: свладати, свлачити.

тр: трава, ватре, трице, тром, труло. тл: светла. тљ: петља.

фр: Фрањо. фл: флаша.

хр: храм, Христос. хл: хлеб.

цр: црн. цл: тацла.

чр: чрез, чреда. чл: члан.

шр: шраф. шл: наша, шлем.

шљ: шљива.

9.) цв: цвати, цвеће, цвили. шв: шваба, шврља. кв: квари, квасац, оквир, роткву.

z. u, v, w, x, y, z. u, v, w, x, y, z,

u, v, w, x, y, z. u, v, w, x, y, z.

z. u, v, w, x, y, z. u, v, w, x, y, z,

u, v, w, x, y, z. u, v, w, x, y, z.

c. u, v, w, x, y, z. u, v, w, x, y, z,

u, v, w, x, y, z.

s. u, v, w, x, y, z. u, v, w, x, y, z.

b. u, v, w, x, y, z.

o. u, v, w, x, y, z. u, v, w, x, y, z.

s. u, v, w, x, y, z.

s. u, v, w, x, y, z.

s. u, v, w, x, y, z.

s. u, v, w, x, y, z.

x. u, v, w, x, y, z. u, v, w, x, y, z,

u, v, w, x, y, z.

10.) боб, бог, бег, враг, врабче.

11.) врата, брате, чету, кита, јоту, лот, рата, сати,
фата, сотник.

12.) крст, прст, сласт, врт, трска.

13.) ево, елда, игра, искра, Омир, олтар.

14.) ада, алва, уста, ура, урма.

15.) а, е, и, о, у.

16.) Bon jour. Elle n'est pas malade.

17.) Quand nous fûmes au sommet de la montagne, chacun de nous s'assit sur son traîneau, en ayant grand soin de ne pas laisser dépasser les pelisses sur la neige et de ramener les genoux presque à la hauteur de la tête.

Diese Welt und die andere sind wie Osten und Westen: du kannst der einen nicht näher kommen, ohne der anderen den Rücken zu kehren.

Felfelé megy borban a gyöngy, jól teszi; töle senki e jogát el nem veszi.

Justitia regnorum fundamentum.

Бис милахи рахмани рахим. Ала, хилала! Кејфин из
ниџе дир?

18.) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0.

19.) 10, 200, 3000, 55000, 40000, 700000, 6000000,

8 билијона.

20.) Хиљаду и опет хиљаду људи. Много стотина.

Неколико милијона. Двогубо. Буџетска 186⁵/₆. година. Умро
је 10. Фебруара, 1865. године.

21.) Господо! Пре него што се растанемо, имали би
још решити, да

22.) То је тек питање. Оставимо то споредно питање.

23.) Ко другом јаму (копа, сам ће у њу да падне).

Све више и (више).

24.) И Бог (рече): Да буде светлост и (би светлост).

$\gamma^{\mu\nu} \sigma_{\mu\nu} \epsilon \chi_L$

$\epsilon \sigma_{\mu\nu} \omega \rho \sigma \cdot e, \circ e. b \sim \sim$
 b

$\bar{1}, \bar{1}, \bar{1}, \bar{1}, \bar{1}, \bar{1} =, \bar{1}, \bar{0}, \bar{0}$

$\bar{1}_0, \bar{1}^0, \bar{1}', \bar{1}'', \bar{1}''', \bar{1}'''' =, \bar{1}, \bar{1}, \bar{1}$

$\bar{1} \gamma^{\mu\nu} \sigma_{\mu\nu} \omega \rho \sigma \cdot e \sim \sim \bar{1} \cdot \bar{1} \cdot \bar{1}$

$\bar{1} \gamma^{\mu\nu} \sigma_{\mu\nu} \omega \rho \sigma \cdot e$

$! \bar{1} \gamma^{\mu\nu} \sigma_{\mu\nu} \omega \rho \sigma \cdot e$

$1 2 \bar{1} ? \sim \bar{1} | \bar{1} ?$

$2 \bar{1} \bar{1} = \cdot \bar{1} \bar{1} \bar{1} = \cdot$

$\gamma^{\mu\nu} : \bar{1} \bar{1} \bar{1} \bar{1} \bar{1} = \cdot$

П Р И-

Аба, Авала, ага, ада, ажијо, азна, ајде, акција, алат,
аљкав, аманет, Ана, Апатин, арар, Асан, ат, аферим, ах,
Ацика, аша, аџија, Аћим, аскер.

Будим, бара, беда, бежи, Београд, Бошњак, Бугарин.

Ваљево, Велимир, Видаковић, восток, Вујић.

Гавриловић, гвожђе, глог, Гроцка, гудало.

Давид, двизање, длака, дневник, Дреновац, дропља,
друштво.

Ева, ексер, Емилијан, ендек, Етна, еснаф, еспап.

Жабарац, жвала, живот, жњети.

Замак, званије, згадити, здравље, зидар, зликовац,
змај, знање, Зорић, Зрињски.

М Е Р И.

А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

Ибар, ивер, игра, идол, изелица, икра, Илија, име,
иностран, ипак, Ириг, Исак, Италија, истина, испаван,
искра.

Јаје, јело, Јован, Југовић.

Катарина, кварити, кекавац, кепец, кирија, клатити,
књига, Котор, Краљевић, Ксантипа, корак, кућа.

Ласта, леса, Лешјанин, лопта, луг.

Марија, мекано, Млава, много, молити, мраз, мудрац.

Настас, некада, низ, нос, нудити.

Обара, овија, огањ, одозго, оживити, озбиља, окадити,
омрсити, онолико, опак, оро, осакати, оквир, офарба, оцени,
очи, оштро, оцак, ођу, остаје, оздрави, оспице, освети.

Палилула, петак, пилићи, пловити, побро, праља,
пуцати.

Рам, рвати, редован, Ритопек, Ртан, родољуб, Рус,
рскавица.

to, to, 7, 2, ~, 4, 2, 2, ~, 11,
~, ~, 12, ~, 11, 2.

11, 2, 11, 11.

11, 11, 11, 11, 2, 11, 11, 11,
11, 11, 11.

or, or, or, 11, or.

11, 11, 11, 11, 11, 11.

~, 11, ~, ~, ~, 11.

to, 11, 11, 11, 11, to, 11, 11,

11, 11, ~, 11, 11, 11, 11, 11,

11, 11, 11, 11, 11.

11, 11, 11, 11, 11, 11.

~, 11, 11, 11, 11, 11, 11.

Саладин, сборити, свратити, семе, сила, слепац, смеј,
снаша, Смедерево, Сопот, срамота, стење, Суворов, спо-
ређа, скакуће, свладати.

Татарин, творац, телал, Тимок, ткалац, топуз, Трав-
ник, тутањ.

Убица, увија, угаљ, удаљење, Ужице, узда, ујак, указ,
улазак, уља, ума, Уна, упада, урлече, усукана, утаманити,
уцвиљен, ученик, уморити, уђе, уђута, устанак, успеније,
Ускок, усвојити.

Фамилија, фењер, физика, флаута, Фодор, Франасовић,
фуруна.

Хала, хвата, херој, хитар, Хлавачек, хоџа, Хрудим,
хтети.

Царица, цвекла, цедило, циганин, цмокати, црепа, цура.

Чабрењак, чемерно, чизмар, чланови, чмавати, Чој-
ковић, чрезвичајно, чуваркућа.

St, St, St, St, St, St, St,
St, St, St, St, St, St, St,
St.

St, St, St, St, St, St, St.

St, St, St, St, St, St, St,
St, St, St, St, St, St, St,
St, St, St, St, St, St,
St, St, St, St.

St, St, St, St, St, St, St.

St, St, St, St, St, St, St.

St, St, St, St, St, St, St,
St, St, St, St, St, St, St,
St, St, St.

Шамија, шваба, шетати, ширина, Шкекић, Шлеска,
Шмерлинг, шоп, штака, шумар.

Ђаво, ђерам, ђипати, ђорнут, Ђура.

Џамија, џемазијел, Џимић, џока, џума.

Ђата, ђетен, ђитаб, ђоса, ђушнут.

Старац, ствар, стена, стиже, Стојан, страдам, стубић.

Зданије, здравица.

Спавати, спедиција, Спиридон, сплести, спљоснат,
споменути, спремам, спушта.

Скакавац, сквернуто, скеларина, скинути, склонуто,
скок, скроман, skut.

Сватови, сведено, сведочанство, свирала, свлачим,
својски, свратио, свуд.

W, sel, W, W, W, S, W, W, W, W, W, W,

W.

W, W, W, W, W, W.

W, W, W, W, W, W.

W, W, W, W, W, W.

W, W, W, W, W, W, W, W, W, W.

W, W.

W, W, W, W, W, W, W, W, W, W, W, W.

W, W, W, W, W, W, W, W, W, W, W, W.

W, W, W, W, W, W, W, W, W, W, W, W.

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р1а Ср III 213.1

Цена 6 гр. чарш.